

Lagutskottets betänkande

1977/78:21

med anledning av motion om dödförklaring

Motionsyrkande

I motionen 1977/78:1475 av Inger Lindquist (m) yrkas att riksdagen beslutar vidta ändring i ärvdabalken angående dödförklaring i enlighet med vad som framförs i motionen.

Gällande rätt

Enligt 25 kap. 1 § ärvdabalken (ÄB) kan ansökan om dödförklaring ske när någon är borta och 10 år förflutit sedan han veterligen sist var i livet. Skulle den bortovarande vara över 75 år förkortas tidsgränsen till 5 år. Befann sig den bortovarande i livsfara då han veterligen sist var i livet får ansökan ske efter det 3 år förflutit. I 4 § stadgas att rätten, om sådan tid förflutit som sägs i 1 § och man ej vet att den bortovarande avlidit, skall utfärda kungörelse om ansökningen med kallelse på den bortovarande att anmäla sig hos rätten senast viss dag som inte får sättas tidigare än ett år därefter. Har den i kungörelsen utsatta tiden gått till ända och man inte vet att den bortovarande avlidit får rätten enligt 5 § förklara honom död. I paragrafen finns närmare bestämmelser om när dödsfallet skall anses ha skett i olika fall.

Motionsmotivering

I motionen framhålls att det finns starka skäl för att bestämmelsen i 25 kap. 1 § ÄB ses över. Den i lagrummet angivna tidsrymden 10 år får enligt motionären anses för lång med hänsyn till att snabba kommunikationer minskat avstånden, att vi har bättre kännedom om människors vistelseort och att internationell samverkan ökat. Konsekvenserna av lagregeln har också en djupt mänsklig aspekt, och motionären anför ett exempel härpå. Motionären anser att den nuvarande 10-årsgränsen bör förkortas till 5 år samt att en sådan reform skulle motsvara den allmänna uppfattningen om vad som kan anses rätt och rimligt. Som en följd av den föreslagna ändringen bör specialregeln för den som är över 75 år slopas.

Pågående utredning

Den år 1977 tillkallade utredningen (Ju 1977:14) om vissa arvsrättsliga frågor har i uppdrag att utreda frågor om dödsbodelägares ansvar för avlidens skulder samt vissa andra successionsrättsliga spørsmål. Utredningen skall

härvid bl. a. se över reglerna om dödförklaring. I utredningsdirektiven framhålls att bestämmelserna i allt väsentligt varit oförändrade sedan 1933 och att det kan ifrågasättas om inte de angivna tiderna för ansökan om dödförklaring numera ter sig onödigt långa och alltså kan förkortas. Även andra ändringar av bestämmelserna om dödförklaring kan enligt direktiven vara motiverade.

Utskottet

Enligt 25 kap. 1 § ärvdabalken får ansökan om dödförklaring göras när någon är försvunnen och 10 år gått sedan han veterligen senast var i livet. Var den försvunne över 75 år förkortas tidsgränsen till 5 år. En särskild tidsgräns om 3 år gäller för de fall då den bortovärande befunns sig i livsfara.

I motionen framhålls att den uppställda tidsgränsen på 10 år är för lång med hänsyn till förhållandena i dagens samhälle. Konsekvenserna av lagregeln har också enligt motionen en djupt mänsklig aspekt. Motionären anser att en förkortning av tidsgränsen till 5 år skulle motsvara den allmänna uppfattningen om vad som är rätt och rimligt och yrkar att riksdagen skall ändra ärvdabalken i enlighet med vad som anförs i motionen.

Utskottet kan ansluta sig till motionärens uppfattning om att den i 25 kap. 1 § ärvdabalken angivna tiden för ansökan om dödförklaring, 10 år, kan synas alltför lång. Som framgår av det föregående övervägs reglerna om dödförklaring av utredningen om vissa arvsrättsliga frågor. Utskottet vill understryka vikten av att utredningsarbetet bedrivs skyndsamt. På grund av det anförda är någon åtgärd från riksdagens sida med anledning av motionen inte erforderlig.

Utskottet hemställer

att riksdagen avslår motionen 1977/78:1475.

Stockholm den 4 april 1978

På lagutskottets vägnar

IVAN SVANSTRÖM

Närvarande: Ivan Svanström (c), Lennart Andersson (s), Inger Lindquist (m), Stig Olsson (s)*, Martin Olsson (c), Elvy Nilsson (s), Bernt Ekinge (fp), Arne Andersson i Gamleby (s), Sonja Fredgardh (c)*, Åke Gillström (s), Ingemar Konradsson (s), Marianne Karlsson (c), Owe Andréasson (s), Stina Andersson (c) och Joakim Ollén (m).

*En närvarande vid betänkandets justering.